

סקוט פיצג'ראלד, אחד הנציגים הבולטים של הדור האבוד בין סופרי אמריקה שלפני מלחמת העולם השנייה, מת בשנת 1940, כשהוא בן 44 בלבד. את ארבע השנים האחרונות לחייו בילה בהוליווד, ומה שהיה לו לומר על עיר הסרטים, ועל מלאכתו כתסריטאי, לא היה מחמיא בו יותר לקולנוע. "לעבד ספר מפורסם לי תסריט, זה כמו לבלות שבוע בבית-משור געם," אמר פעם.

אבל הוליווד אינה שומרת טינה. ב"עיקר כשהסלחנות יכולה להביא תועלת,

מיה פארו והכוכב הזוהר שיעור מאלף לאקדמיה לפירוט

רפפורד פארו ותפרוקות חתמה של רשת סלונים לתסרוקות

פארו וכוכב רחבי-שוליים נוסטלגיה לתחרה נשפכת

גראוצ'ו

צ'יקו והארפו

בדרך מערבה (תכלת, תל-אביב, ארצות-הברית) — אין זה הסרט הטוב ביותר של האחים מארקס. העלילה המקשרת בין התקפות-הטיור של השלושה היא הפעם רופפת יותר מן הרגיל (משהו בקשר לבער לות על קרקע בעמק שבו צריכה להיבנות מסילת-ברזל). חסרונם של במאי מנוסה, כמו סם ווד או ליאו מקקאר, מורגש היטב בדימוי, שבו המצלמה מסתפקת לא פעם בתפקיד של צופה בהצגת וודוויל.

מאידך, יכולתם של השלושה להגיע לאבסורדים בהם-צאות הקומיות שלהם, עומדת לזכותם אפילו בסרט זה. בפתיחה, מרמים צ'יקו והארפו את גראוצ'ו הרמאי, בסצנה שתחילתה בסחיבת כסף מן הקרובן, וסופה בכך שהארפו גוזר לו את מכתיו בתאווה-הרס שופעת. תוך כדי מבול הבדיחות המתפרצות שעה שהם שוכנים במחיצת שבת אינדיאני (ולא חשוב בדיוק מה הם עושים שם, ומדוע), ניתן למצוא לא מעט עקיצות על גזענות וגזענות מהופכת, שעה שגראוצ'ו מרצה על אחווה ושוויון בין לבנים ואדומים. יצירה-הרס מגיע לשיא מיוחד בסיום, כאשר האחים הורסים בשיטתיות רכבת שלמה, תוך כדי מירדף אחרי כירכרה, וכמעט מזכירים את הגנרלית של באס-טר קיטון.

מובן שכל הסמנים המיסחריים של השלושה מובאים

— כסף. כך קרה שהסרט המפורסם ביותר של השנה, עליו דיברו יותר מכל ב"חודשים שקדמו להצגת-הכוכרה שלו, ב"אביב האחרון, היה העיבוד הקולנועי לסיפור המפורסם ביותר של פיצג'ראלד, גאטסבי הגדול.

הפרשה החלה כאשר אלי מקגרו, שי-היתה אז, עדיין, אשתו של רוברט אוונס, מנהלה-הפקה של חברת פאראמונט, ביקר שם בעלה במתנה את תפקיד דייוויד, הנער העשירה והמפונקת, בה מתאהב גאטסבי בעל הרקע המפוקפק כסיפור של פיצג'ראלד. ומה לא עושים עבור רעיה אוהבת? אוונס, שהילת-הזוהר של סייפור אהבה אפסה עדיין את ראשה, ניגש לאירגון ההפקה החדשה.

היהלום ששבר את הסנדק, אלא שדברים רבים קרו מאז. אלי מקגרו מאי-סה בבעלה והעדיפה עליו את סטיב מקי וויק, הנוסטלגיה הפכה לאופנת דוהרת, וחברת פאראמונט שברה את כל שיאי הקופה הקיימים עם הסנדק שלה. מה שה'חל כהפקה צנועה של סרט לאינטליגנטים, האהבים להיזכר בשנות ה-20 המטורות פות באמריקה, שהונצחו בהצלחה כה גדולה על-ידי פיצג'ראלד, לבש לפתע מימדים מוגזמים.

"הסרט המדובר ביותר מאז חלף עם הרוח", הכריז בוב אוונס — כאות-התחיה למסע-הפירסום לסרט. "זהו היהלום של השנה", אמר פראנק יאבלנס, הנשיא ה'יהודי' התוספני של החברה.

ואכן, נראה היה שגאטסבי הגדול יהיה המאורע הקולנועי בהא-הידעה של 1974. רוברט רדפורד, אליל-הקופה שבאופנה, הוזמן לשחק את התפקיד הראשי; ג'ק קלייטון, במאי רבי-יוקרה מבריטניה, קיבל את התפקיד, ומיבצע-תעמולה שיכול לשמש שיעור מאלף בכל אקדמיה לפייר-סום, נפתחה בהמולה רבה.

ארבע חברות, אחת של משקאות חריים, אחת של בתי-אופנה, אחת של רשת סלונים לתסרוקות ואחת המייצרת כלי-מיטבה, הסכימו להשקיע סכומים שהתקרב לשישה מיליון דולר, כדי לבשר לעולם שמיצריהן ושירותיהן מוצגים ב'הבלט בסרט'. לעומתן הוציא אולפן-הסרט סים עצמו רק כ-200 אלף דולר. לא היה צורך ביותר מזה. דרך הסרטים, השמלות, התסרוקות והוויסקי, הפך גאטסבי הגדול לבן-בית בכל רחבי אמריקה, הוא קורץ ממסכי הטלוויזיה, מדפי-השבעונים ומ'מקלטי-הרדיו.

גאטסבי מבשר ואוכל. התעמולה, בסופו של דבר, היתה מוצלחת עד-כדי כך, שההזמנות שהתקבלו באולפן עוד לפני שהסרט הוצא לאור, עלו פי-שניים וחצי על ההשקעה המקורית בו. בעצם, כל מה שנותר היה להראות את הסרט.

אך כאן החלו הבעיות. "אף סרט לא זכה למנות גדושות כאלו של בוו", התי-

רעם פראנק יאבלנס, האחראי על הפייר-סום לאחר שהופיעו הביקורות הצוננות הראשונות על הסרט. "הם השמיצו כל-כך, שאפילו הילדים שלי שואלים מדוע עשיתי את הסרט". וכל זאת למה? "משום שהמבקרים הר-מאוכזבים התכעסו על שהתפתו למור-עות-הפירסומת שאמרו, כי בסוף הסרט כדאי לרכוש סיר מסויים או לשותת ויסקי מסויים".

אלא שיאבלנס אינו מוכן להיכנע לדעת המבקרים. אנחנו מעולם לא טענו שזה סרט "גדול", הוא אומר, "חזק מזה. סרט הוא מוצר-צריכה, ואנחנו צריכים לפרסם אותו בצורה הכונה, כדי לעניין את ה'צרכנים". מיותר לומר שהמבקרים, הרו-אים את הסרט חינו, אינם הצרכנים אלי-הם התכוון יאבלנס בדבריו.

"בימי השפל הכלכלי בהוליווד, כאשר האולפנים רצו לחסוך בתקציב-הפירסום, הם הגיעו שכדאי להפיץ סרט בשקט ולס' מוך על המבקרים שיהללו אותו. זה נתן בידי מבקרים אלה יותר מדי כוח. היום הם פרמדינות, ואני רואה שום סיבה לסמוך על טעמם, או להאמין שזהו טעמו של כלל הציבור".

יאבלנס כניראה אינו טועה בהרבה. גאטסבי הגדול אומנם לא שבר עד עתה שיאי קופה, אבל הכניס כבר למעלה מ-35 מיליוני דולרים, מה שמראה ש'מיצרכים צריך לדעת למכור, ולא חשוב מה אומרת על כך הביקורת.

תדריך

תל-אביב

שינוש המוסקטרים (תל-אביב, ארצות-הברית) — גירסתו של ריי צ'ארד (ארבעת המופלאים) לסטר לרומן המפורסם של אלכסנדר דיומא מדגישה את הצד ההומוריסטי על פני ההידור האלי-גנטי המקובל. אוסף נדיר של שחקנים מפורסמים.

קוראים די אף אחר (צפון וסידרמה, איטליה) — סרג'יו (בעד חורף דולרים) ליאונה, בפרודיה על המערבונים של-עצמו, ועל המערבון בכלל, במעשייה על חילוף-מישרות במערב הפרוע. טרנס היל והגרי פונדה משאילים מאישיותם לתכסיס ליאונה הידועים משכבר. מברר, אם לא מתייחסים ברצינות.

דלא רינעה (גורדון, איטליה) — כמה מן השחקנים הידועים ביותר של איטליה כיום (גיאנקארלו ג'אניני, אדי אלברטו מריה ברלי, לאה מאסארי) לצי-דו של אלן דלון, במלודרמה המתיימרת להסביר עד כמה חסרת-תיקוה היא אהבת-אמת בחברה המתוסכלת המסוכנת שלנו.

צ'יקו והארפו: לבן שווה לאדום

כאן בהבלטה. גראוצ'ו מעשן סיגר גדול, מתהלך כמי שסובל מגב כפוף לנצח והופך משמעותו של כל מישפט על המילה הסופית שבו; צ'יקו מדגים פעולות לוליינים בגנינה על פסנתר, והארפו פורט על סיבים של שטיח אינדיאני, כאילו היה זה הנבל של הפילהרמונית. בסופו של דבר זה לא משעמם בכלל, ולפרקים אפילו מצחיק מאוד.

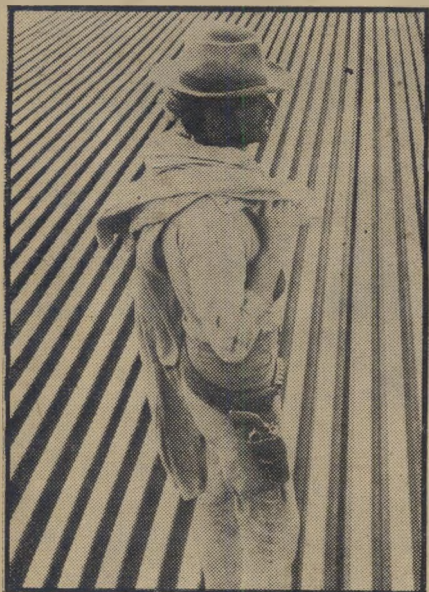
מעניין יותר בפרטים, מאשר כיחידה מושי-למת.

אמאקורד (ב"יהודה, אי-טליה) — למרות שאין זה הטוב בסירטי פליגי, ושהוא חוזר על עצמו ברגעים רבים, יש בכל זאת, בפרקיו-כרונות זה מילדותו, הרבה קסם, ודימיון חזותי המ-גיע לעיתים לרבה גזירה.

אכזרי-כננת (אורלי, ישראל) — סירטו של משה מזרחי המבוסס על המערכון של שייקה אופיר מוצג שוב, לאחר שבכורתו, ערב המלחמה, לא זכתה לכיסוי הגאות. מצולם יפה, אבל החומר דל לסרט עלילתי ארוך, והפוטו שבדימיו-מות אבי המשפחה, הוא לעיתים קרובות שדוף.

ירושלים

פרפר (סמדר, ארצות-הברית): למי שקרא את סיפורו של הנרי שראייר צפויה אכזבה דרמטית: הסרט, ה' מתחיל באווירת דכאון ומחנק אמיתית, הופך בהמשכו למעין טרזן בהרפתקאות חסרות משמעות מיוחדת, ובעיקר בלי

טרנס היז ב"קוראים די אף אחר" לא לקחת ברצינות

מימדים של זמן או קשר אמיתי למאורעות, ולהתפתחות הנפשית של הבורר המפורסם ביותר בעולם, שנסיונות בריחתו ארכו כ' עשרים שנה. אך כדאי לראות, בשל מיש-חקי הנפלא של דאסטין הופמן.